

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

KRR-4101-007-01/2014
P/14/070

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 55 11, F +48 22 444 57 73
krr@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł
kontroli

P/14/070 – Efekty działalności instytutów badawczych

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Kontroler

Wojciech Rutecki główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 91276 z dnia 3 października 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-2)

Jednostka
kontrolowana

Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, ul. Świętokrzyska 20,00-002 Warszawa

Kierownik
jednostki
kontrolowanej

Prof. dr hab. Andrzej Kowalski, Dyrektor Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego

(dowód: akta kontroli str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy (dalej „IERiGŻ” lub „Instytut”) nie w pełni realizował zadania określone w ustawie o instytutach badawczych. W IERiGŻ nie wprowadzono regulaminu określającego tryb oceny okresowej pracowników naukowych oraz nie przeprowadzono w wymaganym terminie tej oceny za lata 2012–2013.

Instytut monitorował procesy dotyczące integracji krajowego rolnictwa z innymi członkami UE, realizując programy wieloletnie finansowane ze środków budżetu państwa. Wykonywał też funkcję agencji łącznikowej ds. zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z polskich gospodarstw dla potrzeb UE¹, własnych i innych krajowych jednostek naukowych oraz administracji rządowej.

Instytut nadawał stopnie i tytuły naukowe. Pracownicy IERiGŻ aktywnie uczestniczyli w krajowej i międzynarodowej wymianie naukowej, przez publikacje, wydawanie podręczników oraz uczestnictwo w konferencjach krajowych i zagranicznych ośrodków naukowych.

Instytut w sposób prawidłowy wykorzystał i rozliczył przydzielone oraz pozyskane z różnych źródeł środki finansowe na realizację celów naukowych i badawczych.

¹ Zadania te IERiGŻ realizuje na podstawie rozporządzenia Rady (WE) Nr 121/2009 z dnia 30 września 2009 r. ustanawiającego sieć zbierania danych rachunkowych o dochodach i działalności gospodarczej gospodarstw rolnych we Wspólnocie Europejskiej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działalność naukowa, rozwojowa i wdrożeniowa

Opis stanu
faktycznego

Perspektywiczne kierunki działalności IERiGŻ zostały zawarte w dokumencie pn. „Perspektywiczne kierunki działalności naukowej, rozwojowej i wdrożeniowej Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB w latach 2011–2015.” Dokument ten został przedstawiony na posiedzeniu rady naukowej Instytutu w dniu 8 lipca 2011 r., zgodnie z art. 29 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 10 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych² (dalej „ustawa o ib”). W dokumencie sformułowano cele w stosunku do każdego rodzaju działalności oraz wskazano, że w planach rozwoju naukowego Instytut uwzględni strategię Europa 2020 i kierunki rozwoju nauk społecznych na świecie, a także politykę naukową rządu, w tym Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Cele w poszczególnych rodzajach działalności w „Perspektywnych kierunkach...” były zgodne ze statutem IERiGŻ.

(dowód: akta kontroli str. 334-336)

W odniesieniu do ww. dokumentu Dyrektor IERiGŻ wyjaśnił, że przyjęcie przez Radę Naukową „Perspektywnych kierunków działalności IERiGŻ” odbyło się przy udziale przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, którzy nie zgłosili uwag. Podał również, że kierunki w poszczególnych rodzajach działalności, od czasu ich przyjęcia przez Radę Naukową, nie były modyfikowane, gdyż nie zachodziła taka potrzeba oraz, że monitorowanie realizacji celów perspektywicznych odbywało się w ramach corocznie składanych sprawozdań z działalności IERiGŻ.

(dowód: akta kontroli str. 328-333)

W Instytucie opracowywano i przyjmowano plany działalności na poszczególne lata objęte kontrolą. Procedura przyjmowania planu naukowo-badawczego oraz planu finansowego została określona w „Regulaminie przyjmowania planu naukowo-badawczego oraz planu finansowego”. Roczne plany działalności były zgodne z perspektywnymi kierunkami działalności IERiGŻ. W rocznych planach prac naukowo-badawczych określano: tematy i zadania, kierowników tematów i poszczególnych zadań, cele, metody oraz formy upowszechnienia badań. Wszystkie roczne plany prac naukowo-badawczych przyjmowane były przez Radę Naukową w formie uchwały. Realizacja rocznych planów działalności była przedmiotem sprawozdań z działalności IERiGŻ.

(dowód: akta kontroli str. 339-399)

W sprawie możliwości podejmowania przedsięwzięć dotyczących formy funkcjonowania instytutów określonych w ustawie o ib, Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że nie planuje działań w kierunku przekształceń w rozumieniu przepisów rozdziału 2 ustawy o ib lub działań w kierunku restrukturyzacji w rozumieniu przepisów ustawy o finansowaniu nauki.

(dowód: akta kontroli str. 328-333)

Statut IERiGŻ³ został dostosowany do ustawy o instytutach badawczych. W statucie określono przedmiot i zakres działalności Instytutu w stosunku do wszystkich obszarów podstawowej działalności, zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy o ib. Statut określa tryb przeprowadzania i ogłaszania konkursu na pracowników naukowych.

² Dz. U. z 2010 r. Nr 96, poz. 618 ze zm.

³ Statut IERiGŻ został zatwierdzony przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 24 marca 2011 r.

Regulamin organizacyjny IERiGŻ został wprowadzony zarządzeniem Dyrektora Instytutu z dnia 24 stycznia 2011 r.⁴, a następnie zmieniony zarządzeniem z dnia 25 czerwca 2013 r.⁵

(dowód: akta kontroli str. 6-10, 11-32)

Wielkość zatrudnienia ogółem, w przeliczeniu na pełne etaty, kształtowała się od 153 w 2010 r. do 159 w 2013 r. Liczba pracowników naukowych na dzień 31 grudnia 2011 r. (w przeliczeniu na pełne etaty) wyniosła 76, co stanowiło 48,3% ogółu zatrudnionych. Liczba pracowników naukowych na dzień 31 sierpnia 2014 r. (w przeliczeniu na pełne etaty) wyniosła 79, co stanowiło 50,3% ogółu zatrudnionych. W 2014 r. nastąpił około 4% wzrost liczby zatrudnionych pracowników naukowych, w porównaniu do stanu na dzień 31 grudnia 2011 r. Spośród pracowników naukowych zatrudnionych według stanu na koniec 2011 r. (w przeliczeniu na pełny wymiar czasu), stopnie i tytuły naukowe posiadało 60,8% osób, a wg stanu na 31 sierpnia 2014 r. – 63,4%.

W 2014 r. wzrósł, w porównaniu do 2011 r., średni wiek pracowników naukowych zatrudnionych na stanowisku profesora zwyczajnego⁶ – z 69 do 72 lat, a średni wiek pracowników naukowych zatrudnionych na stanowisku profesora nadzwyczajnego wzrósł z 60 do 62 lat. Ponadto nastąpił wzrost średniego wieku pracowników zatrudnionych na stanowiskach asystentów – z 35 lat w 2011 r. do 38 lat w 2014 r. W ww. okresie nastąpiło obniżenie średniego wieku osób zatrudnionych na stanowiskach adiunktów – z 51 lat w 2011 r. do 46 lat w 2014 r.

W wyjaśnieniu dotyczącym działań podejmowanych w celu uzyskania poprawy struktury wieku pracowników naukowych zatrudnionych w Instytucie na stanowiskach profesora zwyczajnego, profesora nadzwyczajnego oraz w odniesieniu do pracowników zatrudnionych na stanowiskach asystentów, Dyrektor stwierdził m.in., że *...przypisuje ogromną wagę do podejmowania przez młodszych wiekiem pracowników pozyskiwania stopni i tytułów naukowych. Działanie w tym zakresie obejmuje pomoc merytoryczną, o czym świadczy ustanowienie opieki naukowej dla potencjalnych habilitantów pełniących przez najbardziej zasłużonych profesorów. Motywacją do zwiększenia dążeń pracowników mających na celu pozyskanie kolejnego stopnia naukowego jest też ustanowiony system nagród za pozyskany wynik takiej dysertacji...Obecnie dziewięciu asystentów ma otwarte przewody doktorskie, przy czym jedna z procedur jest już bardzo zaawansowana (doktorantka zdała ... ostatni wymagany egzamin i w styczniu przewidziana jest obrona pracy doktorskiej) Na najbliższym posiedzeniu Rady Naukowej w dniu 16.12.2014 r. odbędzie się kolegium habilitacyjne. W okresie 2011–2014 przyjęto do pracy dziewięciu absolwentów wyższych uczelni, z których dwie zostały już adiunktem. Pozostałe z tych osób pracują stosunkowo krótko i zostaną przeniesione na stanowisko asystenta po zgromadzeniu odpowiedniego dorobku badawczego. W latach 2011–2014 w Instytucie zaszły również zmiany na stanowiskach kierowników w Zakładach Naukowych i tę funkcję przejęli młodzi pracownicy...*

(dowód: akta kontroli str. 1701-1702)

W latach 2010–2014 w Instytucie było zatrudnionych siedmiu pracowników badawczo-technicznych, co stanowiło około 10% ogółu pracowników naukowych.

Koszty ogółem zatrudnienia pracowników IERiGŻ (wynagrodzenia wraz z pochodnymi) kształtowały się w badanym okresie od 9.602,1 tys. zł w 2010 r. do 14.555,1 tys. zł w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 35-39)

⁴ Znak: D-020-1/A/2011.

⁵ Znak: D-020-7/13.

⁶ Stosunek pracy mianowanego pracownika naukowego zatrudnionego na stanowisku profesora zwyczajnego lub nadzwyczajnego wygasa z końcem roku, w którym ukończył 70 rok życia.

W latach 2010–2014, ośmiu pracowników Instytutu, za zgodą Dyrektora IERiGŻ, było zatrudnionych w ramach stosunku pracy na uczelniach wyższych w charakterze pracowników dydaktycznych.

(dowód: akta kontroli str. 1702)

Okresowa ocena dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych i badawczo-technicznych została przeprowadzona za lata 2010–2011, a pracowników badawczo-technicznych, asystentów i adiunktów oraz samodzielnych naukowych za lata 2008–2011. Do oceny służyły ankiety, tj. tzw. karty oceny zawierające kryteria oceny aktywności naukowej i dydaktycznej pracowników IERiGŻ. Rada Naukowa Instytutu w dniu 30 marca 2012 r. pozytywnie zaopiniowała kryteria oceny aktywności naukowej i dydaktycznej pracowników instytutu oraz powołała komisję w celu przeprowadzenia oceny.

(dowód: akta kontroli str. 303-323, 1642-1651, 1699-1705)

W IERiGŻ, zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ib, powołano Zastępcę Dyrektora ds. Naukowych. Kwalifikacje powołanej na to stanowisko osoby spełniały warunki określone w ww. ustawie.

(dowód: akta kontroli str. 13 i 30)

Instytut posiadał uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora oraz doktora habilitowanego. Od dnia 1 stycznia 2011 r. w IERiGŻ nadano cztery stopnie doktora oraz dwa stopnie doktora habilitowanego.

(dowód: akta kontroli str. 293-302)

W latach 2011–2014, IERiGŻ prowadził studia podyplomowe, które ukończyło 31 osób. W okresie objętym kontrolą organizowano także studia doktoranckie oraz prowadzono działalność szkoleniową w innych formach. Przychody z tego tytułu wyniosły 15,5 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 48)

W latach 2008–2014 liczba pracowników prowadzących badania naukowe w IERiGŻ (w przeliczeniu na pełne etaty) wyniosła w 2008 r. 128, a w 2010 r. 121. W latach 2011–2014 liczba ww. pracowników kształtowała się na stałym poziomie i wyniosła około 124 osób. Pracownicy naukowcy stanowili od 46% (w 2011 r.) do 48% (w 2014 r.) ogółu pracowników Instytutu.

(dowód: akta kontroli str. 35 i 49)

Liczba publikacji pracowników naukowych IERiGŻ wzrosła z 580 w 2010 r. do 679 w 2013 r. Liczba publikacji przypadająca na jednego pracownika Instytutu wzrosła z 4,7 w 2010 r. do 5,1 w 2013 r. W latach 2008–2011 w czasopismach wyróżnionych przez Journal Citation Reports (ISI Web of Science), pracownicy Instytutu nie zamieścili publikacji, a w 2012 r. i 2013 r. było po siedem takich publikacji. Wzrastała liczba publikacji zamieszczonych w czasopismach recenzowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – ze 103 w 2010 r. do 118 w 2013 r. W badanym okresie pracownicy Instytutu byli autorami monografii lub podręcznika autorskiego – pięciokrotnie w 2010 r. i 31rotnie w 2013 r. Wzrastała również liczba cytowań publikacji pracowników Instytutu (według Science Citation Index) – z 46 w 2010 r. do 64 w 2013 r. Wzrost aktywności naukowej pracowników nastąpił też pod względem liczby osób uczestniczących z wystąpieniami w trakcie konferencji organizowanych przez inne podmioty krajowe i zagraniczne – ze 143 w 2010 r. do 263 w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 50)

W latach 2008–2014 liczba zrealizowanych projektów ogółem wyniosła od 19 (w 2013 r.) do 34 (w 2008 i 2009 r.). Wszystkie zrealizowane projekty (łącznie 201) były projektami badawczymi. Wśród 201 projektów jeden był projektem rozwojowym i dotyczył systemu informatycznego IERiGŻ. Projekt ten był finansowany z udziałem środków UE, a dofinansowanie wyniosło 4.952,10 tys. zł.

W realizacji projektów 7 Programu Ramowego (tj. finansowanego przez UE) w latach 2008–2010 uczestniczyło po czterech pracowników Instytutu, co stanowiło około 3% pracowników naukowych i badawczo-technicznych IERiGŻ. Według stanu na dzień 31 sierpnia 2014 r. w ww. programie uczestniczyło ośmiu pracowników Instytutu, tj. około 6% ogółu pracowników naukowych i badawczo-technicznych IERiGŻ.

Wspólnie z innymi podmiotami IERiGŻ, w okresie od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 31 grudnia 2012 r., zrealizował trzy projekty. Koszty realizacji tych projektów wyniosły łącznie 1.071,9 tys. zł i zostały pokryte środkami własnymi Instytutu oraz ze źródeł zewnętrznych⁷. Dyrektor IERiGŻ wyjaśnił, że Instytut nie współpracował z innymi podmiotami w ramach centrów naukowo-przemysłowych oraz nie tworzył spółek kapitałowych i nie obejmował ani nie nabywał akcji i udziałów w takich spółkach.

(dowód: akta kontroli str. 49-50, 147, 152-153, 1699-1700 i 1702)

W sprawie udziału w pracach naukowych Instytutu, Dyrektor IERiGŻ wyjaśnił, że w latach 2010–2014 realizował jednocześnie zadania pracownika naukowego w tym instytucie przy realizacji „Programu wieloletniego 2005–2009 „Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej” oraz „Programu wieloletniego 2011–2014. Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej”, a także przy realizacji innych zadań w ramach działalności statutowej. Poinformował, że z tytułu realizacji ww. programów nie otrzymywał „dodatkowych dochodów”, a za uczestniczenie w realizacji projektu pt. „Procesy przekształceń strukturalnych w wiejskiej społeczności i chłopskim rolnictwie” otrzymał wynagrodzenie przewidziane w preliminarzu (był to grant przyznany przez Narodowe Centrum Nauki w Krakowie). W latach 2010–2012 otrzymał honoraria z tytułu udziału w opracowaniach wykonywanych na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Ponadto wyjaśnił, że nie zawierał umów na realizację usług jako usługodawca, również jako osoba prywatna.

(dowód: akta kontroli str. 1726-1728)

Instytut posiadał kategorię naukową A. W dniu 25 października 2013 r. decyzją Nr 224/KAT/2013 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Instytutowi przyznana została kategoria naukowa B. Odwołanie Dyrektora IERiGŻ od ww. decyzji nie zostało uwzględnione przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

(dowód: akta kontroli str. 277, 1563-1581)

W latach 2010–2014 (do 31 sierpnia) liczba realizowanych przez IERiGŻ usług wyniosła od 183 w 2010 r. do 240 w 2013 r. Ich wartość wyniosła od 5,1 tys. zł w 2013 r. do 5,9 tys. zł w 2010 r. W wyniku realizacji usług osiągnięto dodatni wynik finansowy – od 2,0 tys. zł w 2014 r. do 3,9 tys. zł w 2010 r. i 2011 r. Udział procentowy wartości zrealizowanych umów o usługi w przychodach ogółem Instytutu wyniósł w 2010 r. 13,5%, a 2014 r. 8,2%. Wykonywane przez Instytut usługi obejmowały badania, ekspertyzy oraz działalność gospodarczą polegającą na najmie części posiadanych powierzchni użytkowych. Działalność realizowana przez Instytut na rzecz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

⁷ M.in. środki UE, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowego Centrum Nauki w Krakowie.

obejmowała realizację programów wieloletnich: „Ekonomiczne i społeczne uwarunkowania rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej” oraz „Konkurencyjność polskiej gospodarki żywnościowej w warunkach globalizacji i integracji europejskiej”, a także zbieranie i wykorzystywanie danych rachunkowych z gospodarstw rolnych na potrzeby UE.

(dowód: akta kontroli str. 154)

Instytut osiągał przychody również z tytułu najmu pomieszczeń w budynkach pozostających w użytkowaniu wieczystym. Najem ten obejmował ponad 50% posiadanej powierzchni użytkowej (około 7.000 m²). Udział przychodów z ww. najmu w przychodach ogółem Instytutu w poszczególnych latach wyniósł około 8,1% – 12,1%.

Działalność ta była wyodrębniona pod względem finansowym i rachunkowym (odrębna ewidencja księgowa), stosownie do art. 2 ust. 4 ustawy o ib.

(dowód: akta kontroli str. 155-160, 288-292 i 1299)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości polegające na:

1. Niewprowadzeniu regulaminu określającego tryb oceny okresowej pracowników naukowych.

W Instytucie nie wprowadzono regulaminu określającego tryb oceny okresowej pracowników, pomimo upływu ponad czterech lat od wejścia w życie ustawy o instytutach badawczych⁸ i obowiązku wynikającego z art. 44 ust. 4 tej ustawy. Dyrektor IERiGŻ wyjaśnił, że: *„Po konsultacjach prowadzonych w tym zakresie przez członków Komisji oraz zasięgnięciu opinii Rady Naukowej Komisja sformułowała zasady, które przejęły rolę regulaminu”*.

W 2011 r. audytor wewnętrzny Instytutu w sprawozdaniu z przeprowadzonego audytu dotyczącego przeprowadzenia oceny dorobku naukowego pracowników naukowych w IERiGŻ⁹, podał m.in.: *„Uwzględniając wymogi nowej ustawy o instytutach badawczych, za celowe uważam wprowadzenie wewnętrznych uregulowań z tego zakresu. Regulacje te mogą mieć formę wewnętrznego regulaminu w sprawie przeprowadzania (dokonywania) okresowych ocen pracowników naukowych i badawczo-technicznych, który wprowadzony będzie zarządzeniem Dyrektora Instytutu”*.

2. Nieprzeprowadzeniu w wymaganym terminie oceny okresowej pracowników naukowych za lata 2012–2013.

Z ustaleń kontroli wynika, że nie doprowadzono do zakończenia prac związanych z oceną pracowników naukowych stosownie do art. 44 ust. 3 i 4 w związku z art. 50 ustawy o ib.

W dniu 11 października 2012 r. Rada Naukowa powołała Komisję do przeprowadzenia oceny dorobku pracowników naukowych i starszych specjalistów badawczo-technicznych. Komisja, po zasięgnięciu opinii Rady Naukowej Instytutu, przyjęła formularz pt. „Kryteria oceny aktywności naukowej i dydaktycznej pracowników IERiGŻ” jako podstawę oceny kadry naukowej. Komisja postanowiła, że formularz będzie obowiązywał w kolejnych latach przy przeprowadzanych przeglądach dorobku i działalności naukowej, wymienionych w ustawie, grup pracowników.

⁸ Ustawa weszła w życie z dniem 1 października 2010 r.

⁹ Celem audytu przeprowadzonego w okresie od 27 maja do 14 lipca 2011 r. było przedstawienie Dyrektorowi Instytutu obiektywnej i niezależnej opinii w zakresie zasadności i poprawności formalnego udokumentowania funkcjonowania procesu dokonywania oceny dorobku naukowego pracowników naukowych w Instytucie.

W dniu 9 lipca 2014 r. rozpoczęła się ocena kadry naukowej Instytutu za okres 2012–2013, tj. pracowników badawczo-technicznych oraz asystentów i adiunktów. W piśmie do kierowników Zakładów Naukowych, Zastępca Dyrektora IERiGŻ poleciła zebranie wypełnionych kart ocen z podsumowanymi liczbami uzyskanych punktów, zaakceptowanie wyników oraz sporządzenie tabel zbiorczych przedstawiających łączną punktację i złożenie wraz z kartami ocen pracowników u specjalisty ds. kadrowych w Instytucie w terminie do dnia 31 sierpnia 2014 r. Do czasu zakończenia kontroli NIK procedura oceny okresowej za 2012 i 2013 r. nie została zakończona.

W sprawie braku ocen za ww. okres, Zastępca Dyrektora IERiGŻ wyjaśniła, że: „zgodnie z procedurami przyjętymi w Instytucie wyniki punktowej oceny dorobku naukowego pracowników są prezentowane Radzie Naukowej, a następnie zgodnie z jej decyzjami przekazywane do kierowników Zakładów z sugestiami odnośnie dalszego postępowania. Pierwsze posiedzenie po 31 sierpnia 2014 r. zostało wyznaczone na 16 grudnia 2014 r. i w jego porządku obrad znajduje się prezentacja zebranych materiałów dotyczących oceny aktywności zawodowej adiunktów, asystentów i pracowników badawczo-technicznych. Ustalenia przyjęte przez Radę Naukową wyznaczać będą charakter rozmów kierowników Zakładów z ocenianymi pracownikami i ewentualne wnioski personalne”.

(dowód: akta kontroli str. 303-323, 1642-1651, 1699-1705 i 1707)

Ocena cząstkowa

Instytut monitorował procesy dotyczące integracji krajowego rolnictwa z UE. Pełnił też funkcję agencji łącznikowej ds. zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, stosownie do wymagań Unii Europejskiej. Zgodnie z przepisami nadawał także stopnie i tytuły naukowe.

Instytut natomiast nie w pełni realizował zadania określone w ustawie o ib. Nie wprowadzono bowiem regulaminu określającego tryb oceny okresowej pracowników naukowych, a także nie przeprowadzono w wymaganym terminie tej oceny za lata 2012–2013.

2. Prawidłowość wydatkowania środków publicznych przez IERiGŻ

2.1 Sytuacja finansowa Instytutu

Opis stanu faktycznego

W 2010 r. wynik finansowy netto Instytutu był ujemny. Przyczynami były m.in. niższe przychody ogółem w związku z zakończeniem w I kwartale 2010 r. realizacji programu wieloletniego oraz konieczność dofinansowania działalności statutowej Instytutu środkami własnymi w wysokości 3.529,3 tys. zł. Niższe przychody skutkowały ograniczeniem kosztów (o 13%), w tym wynagrodzeń (o 27%), świadczeń na rzecz pracowników (41%), zakupu materiałów i energii (17,5%). Powstała za 2010 r. strata bilansowa netto w wysokości 908 tys. zł została pokryta środkami funduszu statutowego, na podstawie decyzji Dyrektora IERiGŻ.

W 2011 r. wynik finansowy netto IERiGŻ wyniósł 10,5 tys. zł, w 2012 r. – 1309,6 tys. zł i w 2013 r. – 1.604,2 tys. zł. W ww. okresie (na koniec poszczególnych lat) Instytut nie posiadał zobowiązań wymagalnych. Zyskowność netto kształtowała się od 0,01% w 2011 r. do 2,57% w 2013 r. Produktywność aktywów wynosiła od 0,08% w 2011 r. do 5,34% w 2013 r. Wskaźnik ogólnego zadłużenia¹⁰ kształtował się od 0,79 w 2010 r. do 0,64 w 2013 r. i w stosunku do poprzedniego roku corocznie ulegał zmniejszeniu.

(dowód: akta kontroli str. 202 i 1300-1303)

2.2. Prawdliwość wydatkowania i rozliczenia środków finansowych na działalność statutową

Opis stanu
faktycznego

W latach 2011–2014 IERiGŻ otrzymywał z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego środki na działalność statutową. Kwoty środków wyniosły w 2012 r. 6.740 tys. zł, a w 2014 r. 4.045 tys. zł i stanowiły 60% kwoty otrzymanej w 2012 r. oraz 78,7% kwoty otrzymanej w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 232)

Wnioski o przyznanie środków finansowych na działalność statutową na 2012 r. i 2013 r. IERiGŻ złożył do Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego terminowo, tj. na 2012 r. w dniu 13 września 2011 r., a na 2013 r. – w dniu 12 września 2012 r., wraz z opiniami Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi dotyczącymi m.in. kwot dotacji.

Środki na działalność statutową na 2012 r. zostały przyznane decyzjami: nr 590/E-172/S/2012 z dnia 9 lutego 2012 r. (kwota 3.365.480 zł), nr 590/172/S/20 z dnia 4 czerwca 2012 r., (podwyższenie do 5.238.790 zł) i nr 590E-172/S/2012-2 z dnia 12 grudnia 2012 r. (zwiększenie do kwoty 6.740.690 zł).

Środki na działalność statutową na 2013 r. w kwocie 5.138.600 zł zostały przyznane decyzją nr 4661/E-172/S/2013 z dnia 19 lutego 2013 r.

Instytut złożył – wymagane przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 listopada 2010 r. w sprawie kryteriów i trybu przyznawania oraz rozliczania środków finansowych na naukę na finansowanie działalności statutowej¹¹ – raporty z rozliczenia ww. dotacji na 2012 r. i 2013 r.

W 2013 r. w IERiGŻ został przeprowadzony audyt zewnętrzny w zakresie prawidłowości rozliczenia otrzymanych dotacji na działalność statutową, w wyniku którego nie zostały stwierdzone nieprawidłowości.

Środki finansowe przyznane Instytutowi w 2012 r. i 2013 r. zostały wykorzystane w całości. Badanie próby 20% wydatków z dotacji na działalność statutową w 2013 r. w łącznej kwocie 1.195.285,95 zł nie wykazało nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str. 265-285, 1305-314, 1396-1558)

¹⁰ Wskaźnik ten jest mierzony stosunkiem sumy zobowiązań (długoterminowych i krótkoterminowych wraz z rezerwami na zobowiązania, rozliczeniami międzyokresowymi i funduszami specjalnymi) do sumy bilansowej.

¹¹ Dz. U. z 2014 r. poz. 90.

2.3. Prawidłowość wydatkowania i rozliczenia środków publicznych na dofinansowanie realizacji zadań podstawowej działalności Instytutu

Opis stanu faktycznego

Instytut w latach 2010–2014, oprócz środków na działalność statutową, otrzymał środki z Narodowego Centrum Nauki w łącznej kwocie 402 tys. zł na realizację projektu pt. „Procesy przekształceń strukturalnych w wiejskiej społeczności i chłopskim rolnictwie”, 586 tys. zł ze środków UE (w tym: projekt FARO EU, POIG EU na finansowanie rozbudowy systemu informatycznego) oraz 374 tys. zł z innych źródeł zagranicznych (w tym: ASA Institute, Pomoc Techniczna dla FADN Macedonia). Instytut nie miał przychodów z wdrożeń, gdyż realizowane projekty nie zawierały takiego elementu. W badanym okresie Instytut nie otrzymywał środków z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Środki unijne na badania naukowe w łącznej kwocie 586 tys. zł uzyskano w 2011 r. – 514 tys. zł, w 2012 r. – 49 tys. zł i w 2013 r. – 23 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 233)

W sprawie przyczyn niskiego poziomu pozyskiwania środków zagranicznych oraz działań Instytutu w tym zakresie, Dyrektor IERiGŻ wyjaśnił, że w Instytucie podejmowane są działania dla uzyskania wzrostu poziomu udziału środków zagranicznych w finansowaniu działalności naukowej. Od 2013 r. IERiGŻ zaangażowany jest w realizację projektu dotyczącego obowiązkowego znakowania mleka i jego produktów oraz nieprzetworzonego mięsa innego niż wołowina, wieprzowina, drób, baranina i kozina. Instytut w tym projekcie występuje jako partner w konsorcjum naukowym instytucji z dziewięciu krajów członkowskich UE. Projekt ten jest zlecony przez UE. Podobnie podjęto prace w celu zdobycia grantu we współpracy z konsorcjum z liderem fińskim.

(dowód: akta kontroli str. 1700, 1702-1703)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Środki publiczne otrzymane przez Instytut na działalność statutową zostały wydatkowane i rozliczone zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa.

IV. Uwagi i wnioski

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹², wnosi o:

1. Ustanowienie regulaminu określającego tryb oceny okresowej dorobku naukowego i technicznego pracowników naukowych Instytutu, stosownie do art. 44 ust. 3 i 4 ustawy o instytutach badawczych oraz terminowe przeprowadzanie okresowych ocen tych pracowników.
2. Doprowadzenie do zakończenia procedury ocen pracowników za lata 2012–2013 z zastosowaniem uregulowania trybu dokonywania tych ocen.

¹² Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Wsi Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 12 grudnia 2014 r.

Kontroler

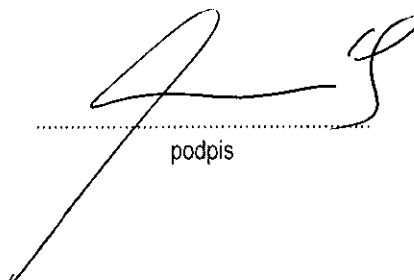
Wojciech Rutecki

Główny specjalista kontroli
państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Dyrektor
Waldemar Wojnicz

.....
podpis

